

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Fylke: Sordland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Modalen

Emne: Valsbering

Bygdelag: Eksungedalen

Oppskr. av: Jøles. H. Ravik

Gard: Ravik

(adresse): Eksungedalen.

G.nr. 90 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Mykje

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

foko etter mor - Brita Ravik f. 1850 - d. 1936.

SVAR

Vatn vart berre frå elvi med vasslele og tvo leyttor. Sam-
met er Vasslele - vassell-. På Vasslele var i tidare
opning for halsen, og i thola for akslerne so
Vasslele låg støtt og fast. Snorre byper hev og
aldri rett elvi frett i ein ber. Fyrste Vasslele og
Lugvor - dei var gamle då - hadde vidgeland
med trekrakar i hengja leyttorne i. So bri-
kast for band og jarukrook. Sammet var Vassel-
land og leyttorok.

Frå til 1900 vart met bruk for leyttor. I tidare
gikk trelyttorne ut vasslele. Met avdi tre-
lyttorne var somlykje tyngre.

Berre vatn i eitt elvt leiraed med stang, og
for vasslele som ber, er utgjent ber.

I floren stod eitt stort fjær, oppkast vart på,
som tok 50-60 leyttor, det måtte berre fues
hvor dagen, der det var noko store hushald,
hade i floren og stora. Såen kunde taka upp til
300 liter og meir. Attil vart berre "klåravatn"
til matstellet. Då mor var hennetgjenta i ung-
domen ber ho mest heile vetteren, med
beidi var inne, 30 vattferde for dagen, til
flos og stora. Hennetgjenta hadde oppkast vattbering.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5 Fylke: Hordaland
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: Modalen
 Emne: Vatsbering Bygdelag: Eksingedalen
 Oppskr. av: Johs. A. Lavik Gard: Lavik
 (adresse): Eksingedalen. G.nr. 90 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. **Mykje**

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Noko etter mor- Brita Lavik. f. 1850- d. 1936.

SVAR

Vatn vart bore frå elvi med vatssele og tvo byttor. Namnet er Vatssele- vassell-. På vatssele var utskore opning for halsen, og uthola for akslerne so vatssele låg stødt og fast. Andre typer hev eg aldri sett elder frett um her. Fyrste vatsseleane eg hugsor- dei var gamle då- hadde vidjeband med trekrokar å hengja byttorne i. No brukast jarnband og jarnkrok. Namnet var Vasselband og byttekrok. Fram til 1900 vart mest brukt trebyttor. Sidan gjekk trebyttorne ut vonesfør. Mest avdi trebyttorne var somykje tyngre. Bera vatn i eitt stort kjerald med stong, og tvo mann som bar, er ukjent her. I floren stod eitt stort kjer, oftast sagt Så, som tok 50-60 byttor, det måtte berast fullt kvar dagen, der det var noke større hushald, både i flor og stova. Såen kunde taka upptil 300 liter og meir. Attåt vart bore "klåravatn" til matstellet. Då mor var tenestgjenta i ungdomen bar ho mest heile vetteren, med beisti var inne, 30 vatsferder for dagen, til flor og stova. Tenestgjenta hadde oftast vatsberingi. Setja vatskjerald på ei ski og skuva- skua- det fyre seg hev eg aldri høyrte um. Noko til å meinka skvulping av vatnet i byttorne veit eg ikkje um. Ein flink vatsberar skulde ganga so godt at vatnet ikkje skvulpa or bytta. Laut dei bera noko vatn so lærde dei snart å ganga "bruragong" når dei bar vatn, og endå ganga snart. Med snøen låg so køyrde dei og vatn. Det trur eg dei tok på med straks etter 1890. I 1890-91 vart det lagt inn spring her på garden. Men springen fraus jamleg, iser når det var turr frost um hausten. Seinare var springane vølte, men for slike vetrar som 1946-47 hjelper ikkje nokoslag. So vatssele er i bruk allestader her ikring endå. Men no køyrer folk minst 90- 95 %, og meir og, av vatnet dei brukar So langt eg kjenner til det so er her innlagt spring på alle gardsbruk i heile Eksingedalen. Og dei fleste hev spring både i flor og stovehus. Men no i 1946-47 fraus vel minst 98% av springane, so det vart hesten og vatssele som laut henta vatnet til husane.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING 522
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

Avskrift rekket
 L. Aall.

Johs. H. Lavik.

Hordaland
Hordalen.

I samarbeid med
KULTURGEOGRAFISK REGISTRERING
PÅ VESTLANDET

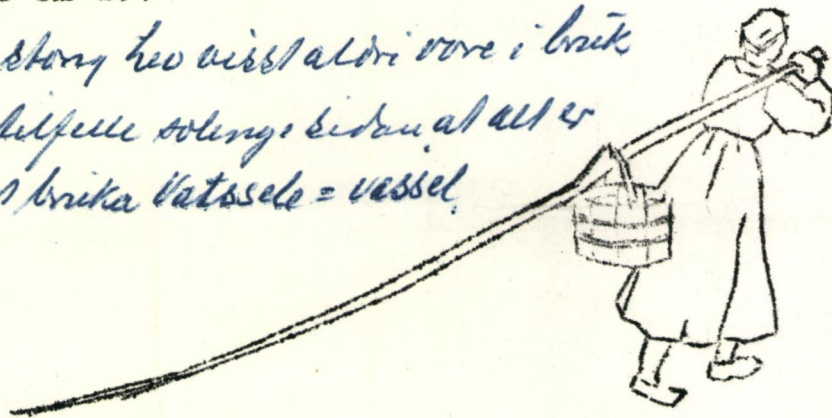
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR: NORSK FOLKEHUSEL.
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bretta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Vannbæring på stong hev alltid vore i bruk her. Det er i so helle tid sidan at det er glognt. Her var bruka vatsele = vessel.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Nei

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Nei

2082

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING